

**Теоретична підготовка як засіб підвищення мотивації до занять волейболом у
здобувачів закладів фізичної культури і спорту**

Волощук К. В., Мітова О. О., Раковська І. А.

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

Анотація. Стаття присвячена аналізу проблем теоретичної підготовки у волейболі в умовах офлайн і онлайн форм проведення навчально-тренувального процесу як засобу підвищення мотивації студентів закладів фізичної культури і спорту до опанування майбутньою професією. **Мета дослідження** – проаналізувати сучасний стан та підходи щодо забезпечення теоретичної підготовки у волейболі, як засобу підвищення мотивації студентів закладів фізичної культури та спорту до опанування майбутньою професією, на основі науково-методичної літератури. **Методи:** аналіз і узагальнення спеціальної літератури, документальних матеріалів, інформації, розміщеної в мережі Інтернет. **Результати.** Аналіз науково-методичної літератури свідчить що зміст навчального матеріалу теоретичної підготовки з волейболу потребує побудови відповідно до сучасних тенденцій волейболу, використання інформаційних комп'ютерних технологій, що створить максимально сприятливі умови для розкриття пізнавальних здібностей; формування мотивації до занять спортом з урахуванням інтересів самої особистості щодо самовираження та розкриття свого потенціалу в командній діяльності. У нормативних документах та методичних рекомендаціях для тренерів недостатньо розкрито використання інтегрованого підходу щодо опанування теоретичними знаннями спортсменами або студентами ЗВО фізичної культури і спорту у поєднанні з руховою діяльністю в навчально-тренувальному процесі з волейболу, з використанням зошитів або щоденників для виконання самостійних завдань при онлайн та офлайн режимах навчально-тренувального процесу. **Висновки.** На основі аналізу науково-методичної літератури виявлено низку проблемних питань щодо забезпечення та реалізації теоретичної підготовки у волейболі при офлайн та онлайн режимах навчально-тренувального процесу. Окреслено перспективи наукового обґрунтування структури та змісту теоретичної підготовки з волейболу для майбутніх тренерів та викладачів у ЗВО фізичної культури і спорту.

Ключові слова: волейбол; теоретична підготовка; заклади вищої освіти фізичної культури і спорту; мотивація.

Вступ. Волейбол з кожним роком все більш набуває популярності в Україні, як спортивна гра (Д.І. Цись & Н.О. Цись, 2023). Високий рівень сучасного волейболу вимагає рішення організації масового залучення дітей до занять волейболом вже з раннього віку, вдосконалення навчально-тренувального процесу, використання найбільш досконалих форм, методів і засобів тренування (Малойван, et al., 2023; Носко et al., 2015; Козіна, 2010). Масове залучення дітей до занять волейболом буде сприяти прогресу розвитку волейболу в Україні (Мітова & Раковська, 2012).

У підручниках низки авторів (Козіна, 2010; Міщук, et al., 2021; Циганок, 2022; Малойван, et al., 2023) обґрунтовано теоретико-методичні основи волейболу.

Останніми роками спостерігається активізація наукових досліджень, що проводились на волейболістах. Так, низкою вчених розроблено й експериментально обґрунтовано ефективність педагогічної технології спеціальної фізичної підготовки волейболістів студентської команди (Лежньова, et al., 2022). Також групою вчених проводились дослідження щодо фізичної підготовленості волейболістів студентських команд різного ігрового амплуа (Радченко, et al., 2021). С. Вербіцьким та М. Пітиним (2022)

окреслено перспективи удосконалення технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки за допомогою застосування інтерактивних методів навчання. Також визначено та охарактеризовано рівень фізичної та технічної підготовленості волейболістів на етапі початкової підготовки (Вербіцький & Пітин, 2022).

При цьому для багатьох спортивних ігор, й для волейболу зокрема, не вирішеною залишається низка питань, пов'язаних з побудовою та змістом навчально-тренувального процесу з урахуванням сучасних тенденцій та пандеміологічної ситуації у світі, й воєнного стану в Україні (Мітова & Скрипець, 2023; <https://drogmedia.net.ua/>).

Спеціалізовані заклади вищої освіти фізкультурно-спортивного профілю та факультети фізичного виховання та спорту України надають освітні послуги майбутнім тренерам з волейболу та вчителям фізичної культури. Освітній компонент «Теорія і методика спортивних ігор» включено до навчального плану бакалаврів багатьох освітніх програм на спеціальностях 017 – фізична культура і спорт та 014 – середня освіта (фізична культура). Дана дисципліна розроблена для опанування теорією і методикою навчання з метою формування професійно-педагогічних навичок, умінь і отримання знань, необхідних для самостійної викладацької роботи в різних формах фізичної культури і спорту (Мітова & Раковська, 2012).

О. Демідова із співавторами (2023) констатують, що дистанційне навчання та воєнні дії негативно вплинули на фізичну активність і спосіб життя дітей середнього та старшого шкільного віку та студентської молоді.

Науковцями виявлено основні труднощі і проблеми студентів у процесі навчання у дистанційному форматі, визначено обізнаність здобувачів освіти з засобами дистанційного навчання, встановлено рівень недостатньої задоволеності досвідом онлайн занять з дисципліни «Фізичне виховання» (Мацухова & Микитчик, 2023).

С. Афанасьєв із співавторами (2022) у своїй публікації зазначають актуальні проблеми та напрями реалізації дистанційної освіти під час підготовки фахівців галузі фізичної культури і спорту.

Педагогічне спостереження на навчальних заняттях при онлайн та офлайн режимах навчання за останні п'ять років свідчить про те, що багато студентів ЗВО ніколи не грали у волейбол. Така ситуація суттєво ускладнює опанування рухових умінь та навичок, доводиться змінювати методику проведення навчального заняття з дисципліни, приділяти більшу частину часу на виправлення грубих помилок в техніці, шукати індивідуальний підхід через різний вихідний рівень підготовленості студентів – все це суттєво знижує ефективність засвоєння навчальної програми, що спонукає до зниження вимог під час складання контрольних нормативів з волейболу для студентів загального курсу (різних спортивних спеціалізацій).

У той же час аналіз наукової та методичної літератури свідчить про недостатню розробленість питання викладання дисципліни «Теорії та методики спортивних ігор (розділу волейбол)» з диференційованим підходом залежно від спортивної спеціалізації та урахуванням мотивів здобувачів ЗВО фізкультурно-спортивного профілю, що й обумовлює актуальність обраного напрямку досліджень (Мітова & Раковська, 2012).

У зв'язку з такою ситуацією необхідним є визначення шляхів, пошук таких форм і підходів у дисципліні, що викладається, які б сприяли підвищенню мотивації та ефективності опанування знаннями, вміннями та навичками здобувачів різних спеціалізацій в заняттях волейболом.

Вищезазначене свідчить, що особливої значущості набуває пошук інноваційних підходів, використання зарубіжного й вітчизняного досвіду з метою обґрунтування структури та змісту теоретичної підготовки, яка би не тільки сприяла підвищенню ефективності навчально-тренувального процесу при різних онлайн та офлайн формах навчання,

а й відіграла велику роль у формуванні мотивації здобувачів до занять волейболом, та до майбутньої професії. Тому даний напрям досліджень є актуальним.

Зв'язок роботи з важливими науковими програмами або практичними завданнями. Дослідження виконувалися відповідно тематичному плану наукових досліджень Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту на 2021-2025 рр. за темою «Удосконалення різних сторін підготовленості спортсменів, які спеціалізуються у спортивних іграх на різних етапах багаторічної підготовки» (номер державної реєстрації 0121U108307).

Мета дослідження – проаналізувати сучасний стан та підходи щодо забезпечення теоретичної підготовки у волейболі, як засобу підвищення мотивації студентів закладів фізичної культури та спорту до опанування майбутньою професією, на основі науково-методичної літератури.

Матеріал та методи дослідження. Для досягнення мети даного етапу дослідження було використано методи теоретичного рівня дослідження: аналіз і узагальнення спеціальної літератури, документальних матеріалів, інформації, розміщеної в мережі Інтернет. Дані методи дослідження дозволили визначити проблемне поле дослідження, отримати загальне уявлення про ступінь розробленості досліджуваної проблеми; вивчити сучасний стан проблеми технічної підготовки у волейболі в умовах офлайн та онлайн режиму навчально-тренувального процесу.

З метою виявлення сучасного стану теоретичної підготовки у волейболі у дитячо-юнацьких спортивних школах та у закладах вищої освіти фізичної культури та спорту при викладанні освітнього компоненту «Спортивні ігри (розділ волейбол» нами було проаналізовано 30 літературних та Інтернет джерел.

Результати дослідження та їх обговорення. Одним із шляхів залучання здобувачів вищої освіти до занять

волейболом – є підвищення їх мотивації через різні форми та методи організації навчальних занять у ЗВО.

Підвищення мотивації – є формування теоретичних знань в процесі теоретичної підготовки. Теоретичну підготовку у спорті та фізичному вихованні та її вплив на підвищення мотивації дітей до занять спортом науково обґрунтовано у фундаментальних працях провідних вчених (Булатова, et al., 2020; Москаленко & Кожедуб, 2015).

Велика кількість досліджень присвячена вивченню мотивації до занять фізичним вихованням та різними видами спорту, особистій фізичній культурі в ієрархії цінностей сучасного студента (Марченко & Москаленко, 2023).

У своїй публікації М. Пітин зазначає, що початковим етапом навчально-тренувального процесу у волейболі є оволодіння спеціальними теоретичними знаннями та їх подальша реалізація на практиці (Пітин, 2013). Це створює передумови для більш ефективного розвитку фізичних якостей, засвоєння техніко-тактичних елементів, формування стійкого інтересу та свідомого ставлення до цілеспрямованого багаторічного спортивного удосконалення та сприяє всебічному розвитку особистості. Ураховуючи те, що однією з проблем теорії і методики підготовки спортсменів є оптимізація процесу підготовки, зокрема використання інформаційних технологій, актуальним напрямом дослідження є пошук шляхів підвищення ефективності навчально-тренувального процесу в межах удосконалення окремих його сторін, зокрема теоретичної підготовки.

Теоретико-методологічні основи теоретичної підготовки у спорті в процесі багаторічного вдосконалення представлено у докторській дисертації М. Пітина (2015). М. Пітиним визначено, що у зв'язку з наявністю протиріччя між існуванням теоретичної підготовки як відносно самостійної сторони підготовки в системі багаторічного вдосконалення спортсменів, відображенням цього в навчальних програмах з певних видів спорту та відсутністю належного її науково-

методичного обґрунтування виокремлюється актуальна науково-прикладна проблема створення концептуальних основ теоретичної підготовки у спорті. Проблематика теоретичної підготовки визначається необхідністю її структурно-функціональних змін, формування моделей систем знань спортсменів у різних групах видів спорту на різних етапах багаторічної підготовки, розробці комплексу засобів і методів реалізації на різних етапах багаторічної підготовки, методології впровадження, інтеграції в систему підготовки фахівців спорту (Пітина, 2015).

Отже, Yuriy Briskin із співавторами (2013) виділили пріоритетність окремих підрозділів у рамках різних інформаційних блоків з теоретичної підготовки фехтувальників: інформація про відомих діячів фехтування та розвиток фехтування у світі та Україні; правила змагань, система суддівства, техніка та тактика фехтування; техніка безпеки та запобігання нещасним випадкам та ін.

В. Богуславською (2020) вперше визначено закономірності теоретичної підготовки спортсменів у циклічних видах спорту (неспецифічність навчання; єдність розумового та фізичного розвитку; перенесення знань; залежність змісту теоретичної підготовки від потреб та мети виду або групи видів спорту; залежність ефективності теоретичної підготовки від матеріально-технічних умов спортивних закладів). Автором сформульовано принципи теоретичної підготовки у циклічних видах спорту, що є наслідком урахування специфіки структури та змісту тренувальної і змагальної діяльності: єдності теоретичної підготовленості суб'єктів системи підготовки; когнітивної відповідності оволодіння знаннями з теоретичної підготовки; ресурсності теоретичної підготовки; технологічності теоретичної підготовки; уніфікації теоретичної підготовки. Важливим досягненням є те, що результати дослідження В. Богуславської (2020) імплементовано концептуальні положення теоретичної підготовки в циклічних видах спорту в систему підготовки фахівців

сфери фізичної культури та спорту, які містяться у теоретичних і практичних матеріалах щодо використання авторських інтерактивних засобів теоретичної підготовки на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти та концептуальних положень теоретичної підготовки в циклічних видах спорту на другому (магістерському) рівні вищої освіти.

Детальний аналіз сучасного стану теоретичної підготовки та обґрунтуванню підходу до опанування теоретичними знаннями юними спортсменами у поєднанні з руховою діяльністю в навчально-тренувальному процесі з міні-баскетболу, з використанням зошита-практикуму «Теоретичний практикум з міні-баскетболу для дітей першого року навчання» для виконання самостійних завдань присвячено роботи О. Мітової та В. Онищенко (2019). Авторами запропоновано зміст навчального матеріалу з теоретичної підготовки з міні-баскетболу у відповідності до вікових особливостей дітей 6-7 років, що створює максимально сприятливі умови для: розкриття пізнавальних здібностей; розвитку специфічних якостей (уваги, пам'яті, кмітливості); формування знань з англійської та української баскетбольної термінології; формування мотивації до занять спортом з врахуванням інтересів самої особистості щодо самовираження та розкриття свого потенціалу в командній діяльності; здійснення контролю знань у цікавій та доступній формі (Мітова & Онищенко, 2019; Mitova, et al., 2022; Мітова, & Онищенко, 2019).

О. Мітова та Д. Скрипець (2022) проаналізували сучасний стан підготовки юних хокеїстів на етапі початкової підготовки під час дистанційного режиму тренувань. Тренери ведуть онлайн-заняття, за допомогою яких спортсмени виконують переважно вправи з загально-фізичної та спеціальної підготовки, вправи імітаційного характеру, не виходячи з дому. Авторами встановлено, що виникає необхідність наукового обґрунтування саме технічної підготовки у хокеї з шайбою в умовах дистанційного навчально-тренувального процесу на етапі

початкової підготовки з урахуванням вікових особливостей; сенситивних періодів розвитку фізичних якостей; розвитку специфічних для хокею якостей та враховуючи наукові дослідження останнього десятиріччя, приклад провідних хокейних країн, сучасні світові тенденції розвитку хокею. Одними із шляхів забезпечення технічної підготовки автори вбачають у застосуванні сучасних форм теоретичної підготовки, наочних методів навчання техніки тощо, що дозволить підвищити ефективність управління процесом навчання техніки у командній грі хокей та підвищити рівень технічної та теоретичної підготовленості юних хокеїстів першого року навчання у ДЮСШ.

Аналіз наукових праць з теоретичної підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту засвідчив наявність різних підходів щодо наукового обґрунтування форм, засобів та методів теоретичної підготовки на прикладі таких видів спорту, як мінібаскетбол, фехтування, легка атлетика, хокей з шайбою та ін.

Окрім того, низка наукових праць присвячується питанням теоретико-методичним основам теоретичної підготовки у легкій атлетиці (Богуславська, 2020), теоретичному розділу навчально-тренувального процесу та впровадження зошта-практикуму для дітей 6-7 років у міні-баскетболі присвячено роботи (Онищенко, 2017; Мітова, & Онищенко, 2019), теоретичній підготовці у веслувальників та яхтсменів присвячено публікації (Пітин, & Скрипченко, 2018).

Різні аспекти позитивного впливу форм та засобів теоретичної підготовки на уроках фізичної культури у загальноосвітній середній школі на підвищення мотивації до занять спортом науково обґрунтовано у роботах науковців (Булатова, et al., 2020; Москаленко, & Кожедуб, 2015).

Аналіз навчальної програми для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої

спортивної майстерності та спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю з волейболу авторів В. Туровського та ін., (2009) свідчить про недостатнє забезпечення теоретичної підготовки сучасними знаннями та формами організації подачі теоретичного матеріалу.

Умови сьогодення вимагають швидкого реагування на ситуацію та акумуляції зусиль, педагогічної майстерності викладача та тренера, використання сучасних засобів розповсюдження інформації. Аналіз наукових публікацій свідчить, що у деяких ЗВО України в рамках практичної роботи студентами розроблені наочні відео комплексів фізичних вправ для розповсюдження серед студентської громади для інформальної роботи. Студенти всіх нефізкультурних спеціальностей отримували відео матеріали із супроводом у процесі дистанційного навчання засобом соціальних мереж: Facebook, Instagram, Tik Tok та сучасних платформ зв'язку та передачі файлів: Viber, Telegram, Discord. Отримані завдання з виконання окремих вправ (присідання, планка) студенти розміщували у вищезгаданих мережах використовуючи хештеги та позначаючи профіль кафедри і викладачів дисципліни «Фізичне виховання» (Булатова, et al., 2020). Для підвищення рівня теоретичних знань у сфері ведення здоров'язберігаючої діяльності студентської молоді, пропонується інтеграція інноваційних технологій формування ЗСЖ у професійну підготовку майбутніх фахівців сфери ФКіС і можливість їхнього застосування в інформаційному блоці практичних занять та інтерактивних методів навчання (Круцевич, et al., 2023).

Отже онлайн режим навчання у закладах вищої освіти фізичної культури і спорту, у дитячо-юнацькому спорті та на уроках фізичної культури у закладах загальної середньої освіти призвів до підвищення значущості теоретичної підготовки та її впливу на підвищення мотивації дітей до занять спортом,

студентів до вивчення навчальних компонентів.

Однак дистанційне навчання у закладах вищої освіти фізичної культури і спорту, де саме готують майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту – вчителів фізичної культури та тренерів, потребує більше ретельного розгляду даної проблеми в зв'язку з необхідністю навчити здобувачів методиці подачі теоретичного матеріалу, взаємопов'язувати теоретичну підготовку з фізичною, технічною, тактичною видами підготовки, впливати формами, засобами та методами та формуванням мотивації у дітей, які опановують волейбол.

Висновки. Аналіз науково-методичної літератури свідчить про низку проблемних питань реалізації теоретичної підготовки:

- необґрунтовано структуру та зміст теоретичної підготовки з волейболу з розподілом програмного матеріалу на онлайн та офлайн форми навчально-тренувального процесу, де зміст теоретичної підготовки структуровано з урахуванням завдань конкретного етапу багаторічної підготовки, що сприяє підвищенню ефективності навчання основ техніки гри, розвитку фізичних якостей, формування мотивації дітей, спортсменів, студентів до занять спортом;

- зміст навчального матеріалу теоретичної підготовки з волейболу потребує побудови відповідно до сучасних тенденцій волейболу, використання інформаційних комп'ютерних технологій, вікових особливостей, що створить максимально сприятливі умови для розкриття пізнавальних здібностей; формування мотивації до занять спортом з

урахуванням інтересів самої особистості щодо самовираження та розкриття свого потенціалу в командній діяльності;

- у нормативних документах та методичних рекомендаціях для тренерів недостатньо розкрито використання інтегрованого підходу щодо опанування теоретичними знаннями юними спортсменами у поєднанні з руховою діяльністю в навчально-тренувальному процесі з волейболу, з використанням зошитів або щоденників для виконання самостійних завдань при онлайн та офлайн режимах навчально-тренувального процесу;

- недостатньо розроблено методичних рекомендацій для тренерів та здобувачів вищої освіти фізкультурного профілю щодо організації теоретичної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки та протягом вивчення варіативного модулю «Волейбол» у ЗЗСО.

Перспективи подальших досліджень полягають у науковому обґрунтуванні структури та змісту теоретичної підготовки з волейболу для майбутніх тренерів та викладачів фізичної культури при офлайн та онлайн формах організації навчального процесу у ЗВО фізичної культури і спорту. Буде доповнено та розширено засоби та методи теоретичної підготовки з волейболу, а також форми та методи контролю рівня теоретичної підготовленості.

Конфлікт інтересів. Автори відзначають, що не існує ніякого конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Афанасьєв, С., Майкова, Т., Коваленко, Н., Афанасьєва, О. & Борисов, Є. (2022). Дистанційна освіта в підготовці фахівців галузі фізичної культури і спорту *Спортивний вісник Придніпров'я*, 3, 4-10. DOI: 10.32540/2071-1476-2023-1-096
- Богуславська, В. (2020) *Теоретична підготовка спортсменів у системі багаторічного вдосконалення в циклічних видах спорту*. (Дисертація доктора наук з фіз.вих і спорту). Львів: Львів. держ. ун-т фіз. культури., Україна.
- Булатова, Марія, Кучерявий, Александр & Ярмолюк, Елена. (2020). Технології дистанційного обучення в системі олімпійського образования. *Наука в олімпійському спорті*, 1, 4–21.

- Вербіцький, Сергій & Пітин, Мар'ян. (2022). Фізична та технічна підготовленість волейболістів на етапі початкової підготовки. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 2, 123-129. DOI: 10.32540/2071-1476-2022-2-123
- Вербіцький, С., Пітин, М. & Каратник, І. (2022). Перспективи удосконалення технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки за допомогою застосування інтерактивних методів навчання. *Спортивні ігри*, 3(25), 4-16. doi: 10.15391/si.2022-3.01.
- Демідова, Оксана, Степанова, Ірина, Ковтун, Алла & Чекмарьова, Наталія (2023). Фізична активність дітей середнього і старшого шкільного віку в умовах дистанційного навчання. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 2, 20-32. DOI: 10.32540/2071-1476-2023-2-020
- Козіна, Ж.Л. (2010). *Спортивні ігри: навчальний посібник для студентів факультетів фізичної культури педагогічних вищих навчальних закладів*. у 2 томах. Том 1: Загальні основи теорії і методики спортивних ігор. Додаток: мультимедійні посібники «Баскетбол», «Волейбол». Харків: «Точка».
- Круцевич, Тетяна, Марченко, Оксана & Москаленко, Олександр (2023). Здоровий спосіб життя в ієрархії мотиваційних пріоритетів юнаків і дівчат, які займаються спортом. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 1, 58-66. DOI: 10.32540/2071-1476-2023-1-058
- Лежньова, О., Качан, В. & Якушева, Ю. (2022). Педагогічна технологія спеціальної фізичної підготовки волейболістів студентських команд. *Спортивні ігри*, 3(25), 67–74. doi: 10.15391/si.2022-3.06
- Малойван, Я., Раковська, І. & Мицак, А. (2023). *Волейбол: історія розвитку, правила гри, методика навчання*. Навчальний посібник. Дніпро.: Вид. «Інновація».
- Марченко, О. & Москаленко, О. (2023). Мотиваційні пріоритети до занять спортом студентів коледжів різного професійного спрямування. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 3, 25-32. DOI: 10.32540/2071-1476-2023-3-025
- Мацухова, Єлизавета & Микитчик, Ольга. (2023). Вплив дистанційної форми навчання на якість освітнього процесу з фізичного виховання у закладі вищої освіти. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 3, 96-101. DOI: 10.32540/2071-1476-2023-1-096
- Мітова, О.О. & Онищенко, В.М (2019). *Теоретичний практикум з міні-баскетболу для дітей першого року навчання*. Дніпро.
- Мітова, Олена & Онищенко, Віола. (2019). Зміст та засоби контролю теоретичної підготовленості баскетболістів на етапі початкової підготовки. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 4, 74-84. DOI: 10.32540/2071-1476-2019-4-074
- Мітова, О.О. & Раковська, І.А. (2012) Волейбол в системі общеобразовательных учебных заведений. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 1, 84-88.
- Мітова, О.О. & Скрипець, Д. (2023) Проблеми технічної підготовки у хокеї з шайбою на етапі початкової підготовки в умовах дистанційного навчально-тренувального процесу. *Спортивні ігри*. 1 (27), 15-26. doi:10.15391/si.2023-1.03
- Міщук, Д.М., Сироватко, З.В., Абрамов, С.А., Томашевський, Д.В. & Довгопол Е.П. (2021). *Фізичне виховання. Волейбол: навчальний посібник для здобувачів ступеня бакалавра*. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського.
- Москаленко, Н. & Кожедуб, Т. (2015). Ефективність інноваційної технології теоретичної підготовки у фізичному вихованні учнів середньої школи. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 1, 32–37.
- Носко, М.О., Архипов, О.А. & Жула, В.П. (2015). *Волейбол у фізичному вихованні студентів*. К. : «МП Леся».
- Онищенко, В. М. (2017). *Структура та зміст навчально-тренувального процесу дітей 6-7 років на першому році занять міні-баскетболом*. (Дисертація кандидата наук з фіз.вих і спорту). Дніпро: ПДАФКС.

- Пітин, М. (2013). Теоретична підготовка в системі багаторічного тренування спортсменів-волейболістів. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура*, 17, 184-190.
- Пітин, М. П. (2015). *Організаційно-методологічні основи теоретичної підготовки у спорті* (автореферат дисертація доктора наук з фіз.вих і спорту). Львів: держ. ун-т фіз. культури., Україна
- Пітин, М.П. & Скрипченко, І.Т. (2018). Структура та зміст теоретичної підготовки на різних етапах багаторічної підготовки спортсменів у вітрильному спорті. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 3, 99-104.
- Радченко, О.В., Радченко, С.В., Дмитрук, В.С., & Ковальчук, В.Я. (2021). Дослідження фізичної підготовленості волейболістів студентських команд різних ігрових амплуа. *Спортивні ігр.*, 3(21), 50-59. doi: 10.15391/si.2021-3.06
- Туровський, В.В., Носко, М.О., Єрмаков, С.С., Осадчий, О.В., Гаркуша, С.В., & Христенко Г.О. (2009). *Волейбол: Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю*. К.: ФВУ.
- Циганок, В.І. (2022). *Спортивні ігри: Теорія-методика-практика: Навчальний посібник*. Запоріжжя, «Диво».
- Цись, Д.І. & Цись, Н.О. (2023). Управління фізичною підготовкою волейболістів в умовах закладів вищої освіти. *Спортивні ігри*, 2 (28), 121-130. doi: 10.15391/si.2023-2.11
- Як дистанційне навчання впливає на успішність здобувачів освіти: результати дослідження. [Електронний ресурс]. <https://drogmedia.net.ua/2022/09/14/iak-dystantsijne-navchanniavplyvaie-na-uspishnist-zdobuvachiv-osvityrezultaty-doslidzhennia/>
- Briskin, Yuriy, Pityn, Maryan, & Zadorozhna, Olha. (2013). Significance of the components of fencers' academic education at the stage of prior basic training. *Physical Activity Health and Sport*, 4(14), 41-49.
- Mitova, O., Griban, G., Oleniev, D., Yakovenko, A., Onyshchenko, V., Mozolev, O., Semeniv, B., Lytvynenko, A., Khurtenko, O., Zamrozevuch-Shadrina, S., Kozibroda, L. & Hres M. (2022). The impact of mini-basketball training sessions on the 6-7-year-old boys' physical fitness and physical development. *International Journal of Human Movement and Sports Sciences*, 10 (4), 754-767. doi: 10.13189/saj.2022.100416.

Стаття надійшла до редакції: 22.12.2023

Опубліковано: 09.02.2024

Abstract. *Voloshchuk K., Mytova E., Rakovska I. Theoretical training as a means of increasing motivation to practice volleyball in physical culture and sports institutions. The article is devoted to the analysis of the problems of theoretical training in volleyball in the conditions of offline and online forms of conducting the educational and training process as a means of increasing the motivation of students of physical culture and sports institutions to master the future profession. The purpose of the study is to analyze the current state and approaches to providing theoretical training in volleyball as a means of increasing the motivation of students of physical culture and sports institutions to master the future profession, based on scientific and methodological literature. Methods: analysis and generalization of special literature, documentary materials, information posted on the Internet. The results. The analysis of scientific and methodical literature shows that the content of the educational material of theoretical training in volleyball needs to be built in accordance with modern trends in volleyball, the use of informational computer technologies, which will create the most favorable conditions for the development of cognitive abilities; formation of motivation for sports, taking into account the interests of the individual himself in terms of self-expression and revealing his potential in team activities. Normative documents and methodological recommendations for coaches do not sufficiently disclose the use of*

an integrated approach to the mastering of theoretical knowledge by athletes or students of physical culture and sports higher education institutions in combination with motor activity in the volleyball training process, using notebooks or diaries to perform independent tasks online and offline modes of the educational and training process. **Conclusions.** Based on the analysis of scientific and methodical literature, a number of problematic issues regarding the provision and implementation of theoretical training in volleyball in offline and online modes of the educational and training process were identified. The prospects of scientific substantiation of the structure and content of theoretical training in volleyball for future coaches and teachers of higher education institutions of physical culture and sports are outlined.

Keywords: volleyball, theoretical training, higher education institutions of physical culture and sports, motivation.

References:

- Afanasyev, S., Majkova, T., Kovalenko, N., Afanasyeva, O. & Borisov, Ye. (2022). Distancijna osvita v pidgotovci fahivciv galuzi fizichnoyi kulturi i sportu [Distance education in the training of specialists in the field of physical culture and sports]. *Sportivnij visnik Pridniprov'ya* [Sports Bulletin of the Dnipro region], no 3, 4-10. DOI: 10.32540/2071-1476-2023-1-096 [in Ukrainian].
- Boguslavskaya, V. (2020). *Teoretichna pidgotovka sportsmeniv u sistemi bagatorichnogo vdoskonalennya v ciklichnih vidah sportu* [Theoretical training of athletes in the system of long-term improvement in cyclic sports]. (Dysertacija doktora nauk z fiz.vyh i sportu). L'viv: L'viv. derzh. un-t fiz. kul'tury., Ukrai'na. [in Ukrainian].
- Bulatova, Mariya, Kucheryavyj, Aleksandr & Yarmolyuk, Elena. (2020). Tehnologii distancionnogo obucheniya v sisteme olimpijskogo obrazovaniya [Distance learning technologies in the Olympic education system]. *Nauka v olimpijskom sporte* [Science in Olympic sports], no 1, 4-21. [in Ukrainian].
- Verbickij, Sergij & Pitin, Mar'yan (2022). Fizichna ta tehnicna pidgotovlenist volejbolistiv na etapi pochatkovoyi pidgotovki [Physical and technical readiness of volleyball players at the stage of initial training]. *Sportivnij visnik Pridniprov'ya* [Sports Bulletin of the Dnipro region], no 2, 123-129. DOI: 10.32540/2071-1476-2022-2-123 [in Ukrainian].
- Verbits'kii, S., Pitin, M. & Karatnik, I. (2022). Perspektivi udoskonalennya tekhnichnoï pidgotovki volejbolistiv na etapi pochatkovoï pidgotovki za dopomogoyu zastosuvannya interaktivnikh metodiv navchannya [Prospects for improving the technical training of volleyball players at the stage of initial training using interactive training methods]. *Sportivni igri* [Sports Games], no 3(25), 4-16. doi: 10.15391/si.2022-3.01. [in Ukrainian].
- Demidova, Oksana, Stepanova, Irina, Kovtun, Alla & Chekmarova Nataliya (2023). Fizichna aktivnist ditej serednogo i starshogo shkilnogo viku v umovah distancijnogo navchannya [Physical activity of children of middle and high school age in conditions of distance learning]. *Sportivnij visnik Pridniprov'ya* [Sports Bulletin of the Dnipro region], no 2, 20-32. DOI: 10.32540/2071-1476-2023-2-020 [in Ukrainian].
- Kozina, Zh.L. *Sportivni igri: navchal'nii posibnik dlya studentiv fakul'tetiv fizichnoï kul'turi pedagogichnikh vishchikh navchal'nikh zakladiv* [Sports games: a textbook for students of physical education faculties of pedagogical higher education institutions]: v 2 tomakh. Tom 1: Zagal'ni osnovi teorii i metodiki sportivnikh igor. Dodatok: mul'timediini posibniki «Basketbol», «Voleibol». Kharkiv: «Tochka», 2010. 200 s. [in Ukrainian].
- Krucevich, Tetyana, Marchenko, Oksana & Moskalenko, Oleksandr (2023). Zdorovij sposib zhittya v iyerarhiyi motivacijnih prioritetiv yunakiv i divchat, yaki zajmayutsya sportom [A healthy lifestyle in the hierarchy of motivational priorities of young men and women engaged in sports]. *Sportivnij visnik Pridniprov'ya* [Sports Bulletin of the Dnipro region], no 1, 58-66. DOI: 10.32540/2071-1476-2023-1-058 [in Ukrainian].

- Lezhnova, O., Kachan, V. & Yakusheva, Yu. (2022). Pedagogichna tehnologiya specialnoi fizichnoi pidgotovki volejbolistiv studentskih komand [Pedagogical technology of special physical training of volleyball players of student teams], *Sportivni igri* [Sports Games], no 3(25), 67-74. doi: 10.15391/si.2022-3.06 [in Ukrainian].
- Malojvan, Ya., Rakovska, I. & Micak, A. (2023). *Volejbol: istoriya rozvitku, pravila gri, metodika navchannya* [Volleyball: history of development, rules of the game, teaching methods]. Navchalnij posibnik. Dnipro : Vid. «Innovaciya». [in Ukrainian].
- Marchenko, O. & Moskalenko, O. (2023). Motivacijni prioriteti do zanyat sportom studentiv koledzhiv riznogo profesijnogo spryamuvannya [Motivational priorities for sports of college students of various professional fields]. *Sportivnij visnik Pridniprov'ya* [Sports Bulletin of the Dnipro region], no 3, 25-32. DOI: 10.32540/2071-1476-2023-3-025 [in Ukrainian].
- Macuhova, Yelizaveta & Mikitchik, Olga. (2023) Vpliv distancijnoi formi navchannya na yakist osvithogo procesu z fizichnogo vihovannya u zakladi vishoi osviti [The impact of distance education on the quality of the educational process in physical education in a higher education institution]. *Sportivnij visnik Pridniprov'ya* [Sports Bulletin of the Dnipro region]. №3. S. 96-101. DOI: 10.32540/2071-1476-2023-1-096 [in Ukrainian].
- Mitova, O.O. & Onishenko, V.M (2019) *Teoretichnij praktikum z mini-basketbolu dlya ditej pershogo roku navchannya* [Theoretical workshop on mini-basketball for children of the first year of study]. [in Ukrainian].
- Mitova, Olena & Onishenko, Viola. (2019). Zmist ta zasobi kontrolyu teoretichnoi pidgotovlenosti basketbolistiv na etapi pochatkovoi pidgotovki [Content and means of controlling the theoretical readiness of basketball players at the stage of initial training]. *Sportivnij visnik Pridniprov'ya* [Sports Bulletin of the Dnipro region], no 4, 74-10. [in Ukrainian].
- Mitova, O.O. & Rakovska, I.A. (2012) *Volejbol v sisteme obsheobrazovatelnyh uchebnyh zavedenij* [Volleyball in the system of general educational institutions]. *Sportivnij visnik Pridniprov'ya* [Sports Bulletin of the Dnipro region], no 1, 84-88. [in Ukrainian].
- Mitova, O.O. & Skripec, D. (2023). Problemi tehnicnoi pidgotovki u hokeyi z shajboyu na etapi pochatkovoi pidgotovki v umovah distancijnogo navchalno-trenavalnogo procesu [Problems of technical training in ice hockey at the stage of initial training in the conditions of the remote educational and training process]. *Sportivni igri* [Sports Games], no 1 (27), 15-26. doi:10.15391/si.2023-1.03
- Mishchuk, D.M., Sirovatko, Z.V., Abramov, S.A., Tomashevs'kii, D.V. & Dovgopol, E.P. (2021). *Fizichne vikhovannya. Voleibol: navchal'nii posibnik dlya zdobuvachiv stupenya bakalavra* [Physical education. Volleyball: a study guide for bachelor's degree students]. Kiïv : KPI im. Igorya Sikors'kogo. [in Ukrainian].
- Moskalenko, N. & Kozhedub, T. (2015). Efektivnist innovacijnoi tehnologii teoretichnoi pidgotovki u fizichnomu vihovanni uchniv serednoi shkoli [Effectiveness of innovative technology of theoretical training in physical education of secondary school students]. *Sportivnij visnik Pridniprov'ya* [Sports Bulletin of the Dnipro region], no 1, 32-37. [in Ukrainian].
- Nosko, M.O., Arhypov, O.A. & Zhula, V.P. (2015). *Volejbol u fizychnomu vyhovanni studentiv: pidruchnyk* [Volleyball in the physical education of students]. K.: «MP Lesja». [in Ukrainian].
- Onyshhenko, V. M. (2017). Struktura ta zmist navchal'no-trenaval'nogo procesu ditej 6-7 rokiv na pershomu roci zanjat' mini-basketbolom [Structure and content of educational and training process of children of 6-7 years old in the first year of mini-basketball classes]. (Dysertacija kandydata nauk z fiz.vyh i sportu). Dnipro: PDAFKS. [in Ukrainian].
- Pitin, M. (2013) Teoretichna pidgotovka v sistemi bagatorichnogo trenuvannya sportsmeniv-volejbolistiv [Theoretical training in the system of long-term training of volleyball athletes]. *Visnik Prikarpat's'kogo universitetu*. [Bulletin of the Carpathian University. Series], Seriya: Fizichna kul'tura, no 17, 184-190. [in Ukrainian].

- Pityn, M. P. (2015). *Organizacijno-metodologichni osnovy teoretychnoi' pidgotovky u sporti* [Organisational and methodological foundations of theoretical training in sport] (avtoreferat dysertacija doktora nauk z fiz.vyh i sportu). L'viv: derzh. un-t fiz. kul'tury. [in Ukrainian].
- Pitin, M.P. & Skripchenko, I.T. (2018) Struktura ta zmist teoretichnoyi pidgotovki na riznih etapah bagatorichnoyi pidgotovki sportsmeniv u vitrilnomu sporti [Structure and content of theoretical training at various stages of long-term training of athletes in sailing]. *Sportivnij visnik Pridniprov'ya* [Sports Bulletin of the Dnipro region], no 3, 99-104. [in Ukrainian].
- Radchenko, O.V., Radchenko, S.V., Dmytruk, V.S., & Koval'chuk, V.Ja. (2021). Doslidzhennja fizychnoi' pidgotovlenosti volejbolistiv student's'kyh komand riznyh igrovyh amplua [Study of physical fitness of volleyball players of student teams of various playing role]. *Sportyvni igry* [Sports Games], no 3(21), 50-59. doi: 10.15391/si.2021-3.06. [in Ukrainian].
- Turovs'kii, V.V., Nosko, M.O., Ermakov, S.S., Osadchii, O.V., Garkusha, S.V., & Khristenko G.O. (2009). *Voleibol: Navchal'na programa dlya dityacho-yunats'kikh sportivnikh shkil, spetsializovanikh dityacho-yunats'kikh shkil olimpiis'kogo rezervu, shkil vishchoi sportivnoi maisternosti ta spetsializovanikh navchal'nikh zakladiv sportivnogo profilyu* [Volleyball: Curriculum for children's and youth sports schools, specialised children's and youth Olympic reserve schools, schools of higher sportsmanship and specialised sports educational institutions]. K.: FVU. [in Ukrainian].
- Ciganok, V.I. (2022). *Sportivni igri: Teoriya-metodika-praktika* [Sports games: Theory-methodology-practice]: *Navchalnij posibnik*. Zaporizhzhya : «Divo». [in Ukrainian].
- Tsis', D.I. & Tsis', N.O. (2023). Upravlinnya fizichnoyu pidgotovkoyu volejbolistiv v umovakh zakladiv vishchoi osvity [Management of physical training of volleyball players in the conditions of institutions of higher education]. *Sportivni igri* [Sports Games], no 2 (28), 121-130. doi: 10.15391/si.2023-2.11 [in Ukrainian].
- Jak dystancijne navchannja vplyvaє na uspishnist' zdobuvachiv osvity: rezul'taty doslidzhennja.* [How distance learning affects the success of students: research results]. [Electronic resource]. <https://drogmedia.net.ua/2022/09/14/iak-dystantsijne-navchannja-vplyvaie-na-uspishnist-zdobuvaciv-osvity-rezultaty-doslidzhennia/> (In Ukrainian)
- Briskin, Yuriy, Pityn, Maryan, & Zadorozhna, Olha. (2013). Significance of the components of fencers' academic education at the stage of prior basic training. *Physical Activity Health and Sport*, no 4(14), 41-49.
- Mitova, O., Griban, G., Oleniev, D., Yakovenko, A., Onyshchenko, V., Mozolev, O., Semeniv, B., Lytvynenko, A., Khurtenko, O., Zamrozevuch-Shadrina, S., Kozibroda, L. & Hres M. (2022). The impact of mini-basketball training sessions on the 6-7-year-old boys' physical fitness and physical development. *International Journal of Human Movement and Sports Sciences*, no 10 (4), 754-767. doi: 10.13189/saj.2022.100416.

Відомості про авторів / Information about the Authors

Волощук Катерина Вікторівна: *аспірантка кафедри спортивних ігор Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту: вул. Набережна перемоги 10, Дніпро, 49094, Україна*

Voloshchuk Kateryna: *postgraduate of the Department of Sports Games Prydniprovaska State Academy of Physical Culture and Sports; str. Naberezhna peremohy 10, Dnipro, 49094, Ukraine*

<https://orcid.org/0009-0003-2306-5464>

E-mail: elenamitova@ukr.net

Мітова Олена Олександрівна: *д.фіз.вих, доцент, завідувач кафедри спортивних ігор Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту: вул. Набережна перемоги 10, Дніпро, 49094, Україна*

Elena Mitova: *D., Associate Professor, Head of the Department of Sports Games Prydniprovaska State Academy of Physical Culture and Sports; str. Naberezhna peremohy 10, Dnipro, 49094, Ukraine*

<https://orcid.org/0009-0003-2306-5464>

E-mail: elenamitova@ukr.net

Раковська Ірина Анатоліївна: старший викладач кафедри спортивних ігор
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту: вул. Набережна перемоги
10, Дніпро, 49094, Україна

Rakovska Iryna: senior lecturer of the Department of Sports Games Prydniprovska State
Academy of Physical Culture and Sports; str. Naberezhna peremohy 10, Dnipro, 49094, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-0734-1698>

E-mail: rakovskiyamama@gmail.com